

Ansvar för inregistrering av bouppteckningar och för arvsbeskattning, m.m.

Sammanfattning

I detta betänkande tillstyrker utskottet ett antal lagförslag från regeringen som i huvudsak syftar till att genomföra riksdagens principbeslut från hösten 1999 om att föra över bouppteckningsverksamheten från tingsrätterna till skatteförvaltningen. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2001.

I ärendet finns två särskilda yttranden (m, c, fp respektive kd).

I ärendet tar utskottet på eget initiativ upp ett förslag till följdändring till en tidigare lagändring. Denna ändring är av rent teknisk natur.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Innehållsförteckning.....	2
Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	3
Redogörelse för ärendet.....	4
Utskottets överväganden.....	4
Särskilda yttranden	6
1. Bouppteckningsverksamheten, (m, c, fp)	6
2. Bouppteckningsverksamheten, (kd).....	6
Bilagor:	
1. Förteckning över behandlade förslag.....	7
Propositionen.....	7
Motioner	7
2. Regeringens lagförslag	8
3. Utskottets lagförslag.....	42
1. Förslag till ändring i regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1941:416) om arvsskatt och gåvoskatt.....	42
2. Förslag till lag om ändring i lagen (1941:416) om arvsskatt och gåvoskatt.....	43
4. Yttrande från annat utskott	44

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Lagen om arvsskatt och gåvoskatt

Riksdagen antar det av regeringen framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1941:416) om arvsskatt och gåvoskatt, dock att 61 § ges den lydelse som utskottet föreslår i *bilaga 3*,

2. Regeringens övriga lagförslag

Riksdagen antar de av regeringen framlagda förslagen till

1. lag om ändring i ärvdabalken,
2. lag om ändring i lagen (1983:914) om dubbelbeskattningsavtal mellan Sverige och Amerikas Förenta Stater beträffande skatter på kvarlåtenskap, arv och gåva,
3. lag om ändring i konkurslagen (1987:672),
4. lag om ändring i lagen (1988:593) om dubbelbeskattningsavtal mellan Sverige samt Storbritannien och Nordirland beträffande skatter på kvarlåtenskap, arv och gåva.

3. Följdändring

Riksdagen antar det av utskottet i *bilaga 3* framlagda förslaget till lag om ändring i lagen (1941:416) om arvsskatt och gåvoskatt.

Stockholm den 14 december 2000

På justitieutskottets vägnar

Gun Hellsvik

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Gun Hellsvik (m), Ingvar Johnsson (s), Märta Johansson (s), Margareta Sandgren (s), Alice Åström (v), Ingemar Vänerlöv (kd), Anders G Högmark (m), Ann-Marie Fagerström (s), Maud Ekendahl (m), Morgan Johansson (s), Ragnwi Marcelind (kd), Jeppe Johnsson (m), Kia Andreasson (mp), Gunnel Wallin (c), Göran Norlander (s), Sven-Erik Sjöstrand (v) och Christer Nylander (fp).

Redogörelse för ärendet

Våren 1996 tillkallades en särskild utredare med uppdrag att bl.a. se över bouppteckningsverksamheten. I direktiven angavs att utredaren hade att utgå från att skattläggningen av arv skulle flyttas från tingsrätterna till skattemyndigheterna. Utredningen antog namnet Ärvdabalksutredningen. I delbetänkandet Bouppteckningar och arvsskatt (SOU 1996:160) föreslog utredningen att skattemyndigheterna dessutom skulle ta över ansvaret för att registrera bouppteckningar. Betänkandet har remissbehandlats.

De organisatoriska konsekvenserna har på regeringens uppdrag analyserats av Riksskatteverket och Domstolsverket. Uppdraget redovisades i rapporten Registrering och skattläggning av bouppteckningar – Förslag till framtida organisation (DV Rapport 1999:1 och RSV Rapport 1999:10). Förslagen har remissbehandlats.

I budgetpropositionen för år 2000 föreslog regeringen att bouppteckningsverksamheten skulle föras över från domstolsväsendet till skatteförvaltningen (prop. 1999/2000:1, utg.omr. 4 avsnitt 6.5.2). Riksdagen godkände förslaget (bet. 1999/2000:JuU1, rskr. 78).

Förutom ovan nämnda underlag bygger regeringens förslag i detta ärende till viss del också på några förslag ur Ärvdabalksutredningens slutbetänkande Makes arvsrätt, dödsboförvaltare och dödförklaring (SOU 1998:110). Också dessa förslag har remissbehandlats.

Lagrådet har yttrat sig över regeringens förslag, och regeringen har i huvudsak följt Lagrådets synpunkter.

Regeringens lagförslag finns i *bilaga 2*.

Skatteutskottet har i yttrande till justitieutskottet tillstyrkt regeringens förslag. Skatteutskottets yttrande finns i *bilaga 4*.

I detta ärende tar utskottet också på eget initiativ upp en fråga som gäller en följdändring till en lagändring som genomfördes år 1993 i lagen om arvsskatt och gåvoskatt. Utskottets lagförslag finns i *bilaga 3*.

Utskottets överväganden

I dag inregistreras bouppteckningar vid tingsrätterna och tingsrätterna är också beskattningsmyndighet i fråga om arvsskatt. Riksdagen godkände den 7 december 1999 att dessa uppgifter skall föras över till skattemyndigheterna. I propositionen föreslår regeringen de ändringar i främst ärvdabalken och arvs- och gåvoskattelagstiftningen som behövs. Vidare föreslås bl.a. att beslut om arvsskatt och gåvoskatt skall överklagas till allmän förvaltningsdomstol och att Kammarkollegiets uppgifter när det gäller arvsskatt och gåvoskatt skall föras över till skatteförvaltningen.

Härutöver föreslår regeringen vissa andra lagändringar av teknisk karaktär som inte har samband med överflyttningen av bouppteckningsverksamheten.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2001.

Utskottet tillstyrker – med en språklig justering beträffande 61 § – regeringens förslag.

Utskottet har uppmärksammat att det, till följd av en ändring i 53 § lagen (1941:416) om arvsskatt och gåvoskatt som gjordes år 1993 (SFS 1993:895), behövs en ändring av bestämmelsen i 55 § 4 mom. i samma lag. I detta ärende lägger utskottet fram ett sådant förslag till ändring.

Särskilda yttranden

1. Bouppteckningsverksamheten

Gun Hellsvik (m), Anders G Högmark (m), Maud Ekendahl (m), Jeppe Johnsson (m), Gunnel Wallin (c) och Christer Nylander (fp) anför:

Vi anser att det reformarbete som sker inom domstolsväsendet borde ha föregåtts av ett mer sammanhållet beredningsarbete. Som vi ser det hade det därför varit en fördel om även förslaget att överföra bouppteckningsverksamheten till skatteförvaltningen hade ingått i ett sådant arbete. Eftersom riksdagens majoritet beslutat att skatteförvaltningen skall ta hand om verksamheten har vi trots detta valt att inte yrka avslag på det nu föreliggande förslaget om erforderliga lagändringar.

2. Bouppteckningsverksamheten

Ingemar Vänerlöv (kd) och Ragnwi Marcelind (kd) anför:

Vi motsatte oss förslaget att överföra bouppteckningsverksamheten till skatteförvaltningen. Skälet till detta var att verksamheten i dag sköts på ett kvalificerat och kompetent sätt med en hög grad av tillgänglighet för medborgarna. Detta bidrar till att tingsrätterna åtnjuter en hög grad av tilltro. Riksdagens majoritet har emellertid beslutat att verksamheten skall flyttas över till skatteförvaltningen. Vi har därför valt att inte yrka avslag på den nu föreliggande propositionen om erforderliga lagändringar.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

I proposition 2000/01:21 föreslår regeringen (Justitiedepartementet) att riksdagen skall anta regeringens förslag till

1. lag om ändring i ärvdabalken,
2. lag om ändring i lagen (1941:416) om arvsskatt och gåvoskatt,
3. lag om ändring i lagen (1983:914) om dubbelbeskattningsavtal mellan Sverige och Amerikas Förenta Stater beträffande skatter på kvarlåtenskap, arv och gåva,
4. lag om ändring i konkurslagen (1987:672),
5. lag om ändring i lagen (1988:593) om dubbelbeskattningsavtal mellan Sverige samt Storbritannien och Nordirland beträffande skatter på kvarlåtenskap, arv och gåva.

Motioner

Inga motioner har väckts i ärendet.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

BILAGA 3

Utskottets lagförslag

1. Förslag till ändring i regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1941:416) om arvsskatt och gåvoskatt

*Regeringens förslag**Utskottets förslag*

61 §

Har dödsbo eller skattskyldig rätt att återfå betalad skatt på grund av domstols beslut eller beslut enligt 27 §, 33 § 3 mom. eller 56–59 §§, skall skattebeloppet kostnadsfritt återbetalas i den ordning som föreskrivs i skattebetalningslagen (1997:483) i fråga om återbetalning av skatt. Beslut som grundar rätt till återbetalning skall omgående sändas till den skattemyndighet som *anges* i 52 § 1 mom. tredje stycket. På skattebelopp, dröjsmålsavgift samt ränta enligt 52 §, 52 a § och 55 § 2 mom. som återbetalas utgår ränta om inte annat följer av andra stycket.

I fall, som avses i 57–58 a §§, ankommer det på regeringen att förordna i vad mån ränta skall utgå.

Har enligt 55 § anstånd medgetts med betalning av skatt, skall vid befrielse från hela det skattebelopp som inte har betalats den ingivna skuldförbindelsen återställas. Avser befrielsen en del av det obetalda skattebeloppet skall skattemyndigheten eller domstolen ompröva anståndsbeslutet.

Har dödsbo eller skattskyldig rätt att återfå betalad skatt på grund av domstols beslut eller beslut enligt 27 §, 33 § 3 mom. eller 56–59 §§, skall skattebeloppet kostnadsfritt återbetalas i den ordning som föreskrivs i skattebetalningslagen (1997:483) i fråga om återbetalning av skatt. Beslut som grundar rätt till återbetalning skall omgående sändas till den skattemyndighet som *avses* i 52 § 1 mom. tredje stycket. På skattebelopp, dröjsmålsavgift samt ränta enligt 52 §, 52 a § och 55 § 2 mom. som återbetalas utgår ränta om inte annat följer av andra stycket.

2. Förslag till lag om ändring i lagen (1941:416) om arvsskatt och gåvoskatt

Härigenom föreskrivs att 55 § 4 mom. lagen (1941:416) om arvsskatt och gåvoskatt skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Utskottets förslag

55 §

4 mom.¹ Har anstånd medgivits, skall skattemyndigheten förse handling, som avses i 53 § fjärde och femte styckena, förutom med anteckning om det kontant inbetalda skattebeloppet, med bevis om att skuldförbindelse blivit avlämnad för återstoden av skattens belopp.

4 mom. Har anstånd medgivits, skall skattemyndigheten förse handling, som avses i 53 § femte och sjätte styckena, förutom med anteckning om det kontant inbetalda skattebeloppet, med bevis om att skuldförbindelse blivit avlämnad för återstoden av skattens belopp.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2001.

¹ Senaste lydelse 1990:337.

BILAGA 4

Yttrande från annat utskott

Skatteutskottets yttrande 2000/01:SkU4y

Bouppteckningsreformen

Till justitieutskottet

Justitieutskottet har berett skatteutskottet tillfälle att yttra sig över proposition 2000/01:21 Ansvar för inregistrering av bouppteckningar och för arvsbeskattning, m.m. jämte motioner. Propositionen innehåller förslag till de ändringar i främst ärvdabalken och arvs- och gåvoskattelagstiftningen som behövs för överflyttningen av bouppteckningsverksamheten från de allmänna domstolarna till skattemyndigheterna. Med anledning härav får skatteutskottet anföra följande.

Riksdagen har den 7 december 1999 godkänt att uppgifterna att registrera bouppteckningar och besluta om arvsskatt skall föras över från tingsrätterna till skattemyndigheterna. Ett av skälen bakom reformen är att det finns stora effektivitetsvinster för det allmänna om verksamheterna samlas vid skattemyndigheterna. Såväl arvsskatt som gåvoskatt tas ut med stöd av lagen om arvsskatt och gåvoskatt. Genom att föra över arvsbeskattningen till skattemyndigheterna kan arvs- och gåvobeskattningen samordnas. Betydande förenklingar och effektiviseringar av bouppteckningsverksamheten anses ha större möjlighet att slå igenom vid en överföring av verksamheten till skattemyndigheterna, bl.a. genom att arbetet med bouppteckningarna kommer att datoriseras.

Reformen innebär att frågor om registrering och skattläggning av bouppteckningar kommer att handläggas av skattemyndigheterna. I propositionen föreslås att även övriga med arvsbeskattningen sammanhängande frågor förs över. Det gäller t.ex. beslut om anstånd med att betala skatt, om eftergift och återvinning av skatt och om beskattning på grundval av deklaration. Propositionen innehåller vidare förslag till de lagändringar i övrigt som krävs för att genomföra överföringen.

Utskottet vill framhålla att de regionala skattemyndigheterna sedan länge är beskattningsmyndighet vid uttagande av gåvoskatt. Skattemyndigheterna har alltså redan i dag viss erfarenhet av den tillämpliga skattelagstiftningen. Förfarandet vid handläggningen av ärenden om bouppteckningar och arvsskatt knyter i viktiga hänseenden an till den ordning som i dag gäller för handläggningen av gåvoskatteärenden.

Ärenden om bouppteckningar kommer att handläggas vid samtliga tio skattemyndigheter. Förberedelserna för att flytta över verksamheten pågår för fullt inom skatteförvaltningen. Dessa omfattar bl.a. utveckling av IT-stödet, organisation, bemanning och utbildning. Utskottet utgår från att skattemyndigheterna, när bouppteckningsverksamheten överförs den 1 juli 2001, kommer att ha erforderlig kompetens även i fråga om handläggningen av ärenden om bouppteckningar och arvsskatt.

Utskottet har inget att erinra mot propositionens förslag till ändring i ärvdabalken och lagen (1941:416) om arvsskatt och gåvoskatt. Även övriga lagförslag tillstyrks. Med hänvisning till det anförda tillstyrker utskottet således propositionen.

Stockholm den 21 november 2000

På skatteutskottets vägnar

Arne Kjörnsberg

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Arne Kjörnsberg (s), Carl Fredrik Graf (m), Per Rosengren (v), Helena Höij (kd), Carl Erik Hedlund (m), Per Erik Granström (s), Marietta de Pourbaix-Lundin (m), Ulla Wester (s), Lena Sandlin-Hedman (s), Marie Engström (v), Kenneth Lantz (kd), Catharina Hagen (m), Birger Schlaug (mp), Rolf Kenneryd (c), Johan Pehrson (fp), Per-Olof Svensson (s) och Lennart Axelsson (s).